

redilibus, vel militibus ad templi custodiam depositis, I Mach. cap. iv, vers. ult.

INQUEM ALIQUID. — Videtur hic Simon ambivisse Principatum vel Pontificatum Jerusalem, uti ambivit postea ejus frater Menelaus de quo dicam infra.

3. VENIT AD APOLLONIUM, etc., QUI DE TEMPORE ERAT DUX COELESYRIÆ ET PHœNICIS: — Dux, id est præses et præfectus constitutus a Seleuco rege Asiræ et Syriæ. Jason ergo per Apollonium nuntiavit, et profudit Seleuco regi thesauros templi, qui protions ad eos auferendos misit Heliodorum. Hic est Apollonius, qui postea cum Jonatha confliens ab eo superatus est, I Machab. x, vers. 69 et seq.

10. TUNC SUMMUS SACERDOS (Onias sanctus) OSTENDIT DEPOSITA ESSE HEC. — Solebant enim non tantum apud Judæos et Christianos, sed etiam apud Ethnicos res pretiosæ, ac nominatim dotes viduarum et pupillorum deponi et asservari in templo, quasi in asylo inviolabili, ideoque certo et securo, teste Josepho, XIV Ant. viii; Suetonio in Vita Julii Cæsaris, ubi ait de ejus testamento; Cicero, lib. II De legibus sub medium, quem audit: « Sacriligo pœna esto, neque ei soli qui sacrum abstulerit, sed etiam ei qui sacro commendatum. Quod et tunc multis fit in faniis. Alexander in Cilicia depossuisset apud solum in debito pecuniam dicitur, et Atheniensis Clithenæ Junoni Samiæ civis egregius, cum rebus timere suis, fillarum dotes credidit. » Idem jure Canonico sancitum est cap. Gravus, extra de deposito. Sic S. Ambrosius, lib. II Offic. cap. xxix, scribit se suasisse Ticinensi ecclesie, ut viduæ depositum contra Imperatoris descriptum conservaret, eique minatur Heliodori flagellationem et ultionem divinam.

Hinc Pompeius, capta Jerusalem, invenit in templo reposita his mille talenta; nec tamen quicquam abstulit, teste Josepho loco citato; secus fecit M. Crassus qui, ut Josephus ait cap. xii, tabernaculum aureum et templum sustulit.

11. QUEDAM VERO ESSE HIRCANI TOBIÆ VIRI VALDE EMINENTIS — dignitate et auctoritate; addit S. Ambrosius et sanctitate. Hic enim Tobias sororem Simonis secundi (qui erat pater Oniæ Simoni) Pontificis in uxorem duxerat, ut ait Josephus libro XII, cap. iv; qui et addit hujus Tobie filios ad Antiochum Epiphaniem, qui Seleuco fratri successit, se transulisse.

UNIVERSA AUTEM ARGENTI TALENTA ESSE QUADRINGENTA, — quæ si Attica fuerunt, faciunt ducenta millia aureorum: sin Hebræa, 400 millia aureorum.

ET ACRI DUCEBANT, — quæ si Attica fuerunt, faciunt millionem et insuper ducenta millia aureorum: sin Hebræa, duos milliones et 400 millia aureorum.

12. DICIT (Græce ἀδελφὸν, id est injuria afflicti, fraudari, spoliari) VERO EOS QUI CREDIDISSENT LOCO ET TEMPO QUOD PER UNIVERSEM MUNDUM HONORATUR PRO SUI VENERATIONE ET SANCTITATE OMNINO IMPRO-

SIBILE ESSE, — *g. d.* omnino illicitum, indignum et sacrilegum, ideoque ethice impossibile est ut tradamus et prodamus regia que viduæ, pupilli alique deposuerunt in templo, credentes illa ibidem ob loci sacri venerationem et sanctitatem tuto et securâ fore: sine enim ipsi decipiantur, suisque pecuniis frandantur contra omne fas et contra omnia jura divina et humana: hæc enim rapina fieret gravis injuria templo, et injuria depositariis, ac vilipendium illi pontifici, et sacerdotibus, quod fidem depositariis datum non servaverimus, sed contra eam violaverimus sanctitatem templi, jus asyli, et fortanas viduarum et pupillorum raptori prodiderimus. Quare moraliter impossibile est ut hoc fiat.

19. SED ET VIRGINES QUE CONCLUSE ERANT PROCURERANT AD ONIAM. — Virgines alie in templo erant concluse, inter quas B. Virgo presentata in templo angelice vixit, donec nupsit Josepho; alie domi a parentibus pudoris et pudicitie causa cludebantur, uti etiamum Romæ et alibi a viris honoratis fit. Ego cum Serario utrasque hic accipio: utreeque enim ob tam sacrilegum publicanque templi profanationem accurrerunt ad Oniam Pontificem ut ab eo consilium et auxilium peterent, presertim quia multe ex his dolens suam, ex qua vivebant, habebant in templo depositam, quam si cum exteris auferret Heliodorus, victum et vitam eis auferret.

23. APPARUIT ENIM ILLIS QUIDAM EQUUS, TERRIBILIS (vultu gestuque servo et minaci) HABENS SPESOREM. (Hic erat Angelus qui equi et equitissimum assumpsit, ut Heliodoro equi se opponeret, ac quasi in duello eum prosterneret; isque cum INFRETU HELODORO PRIORES CALCES ELISIT, — id est illis, impexit; equi enim calcitrando pugnant. Græce: *Invectus autem cum impetu cæcessit in Heliodorum priores ungulas; angule enim priores equi sunt loco manuum armatarum: has ergo impexit equus hic Heliodoro; itaque eum prosternit, allixit, et pene exanimavit.* Sic Angeli preliantes apparuerunt Zachariæ, cap. i, specie equorum et equitum, et S. Joanni, Apoc. cap. i, vers. 2. Vide ibi dicta. Simili modo Costorem et Pollicem in caudis is equi pro Romanis pugnasit scribit Livius, Decade i, de quibus multa finere Gentiles.

Porro non fuit hæc imaginaria visio soli Heliodoro apparens, sed realis actio, prostrato, et flagellato Heliodori coram toto populo. Ait enim « apparuit » (Græce ὄψθη, id est visus est) illis, scilicet omnibus presentibus. Unde sequitur:

26. ALI ETIAM APPARUERUNT DUO JUVENS VIRTUTE DECORI (quia decorum virtutum et indolem celestem præ se ferebant: erant enim Angeli) QUI CIRCUMSTETERUNT EUM (Heliodorum) ET EX UTRAQUE PARTE FLAGELLABANT (habentes scuticas sive flagella in manibus, ait Goriionides) SINE INTERMISSIONE MULTIS FLAGIS VERBERANTES. — Prior Angelus eques erat quasi prætor; hi vero duo Angeli erant

quasi ejus apparitores, et sententiæ executores, qui proinde Heliodorum sacrilegum acerrime flagellabant. Hinc patet Deum peccata et peccatores non semper per demones, sed subinde etiam per Angelos honos castigare. Addit Josephus filius Goriionides, lib. III, cap. i, atque: « Ingressus Heliodorus cum omnibus satellitibus suis deambulansque in medio sanctorum, et intrans in Sancta sanctorum, Dominus fecit illum, et eos quos secum habuit, audire voces strepitus, et vehementissimæ commotionis quæ etiam montes frangebant, et dissecabant petras; ut cuncti satellites ejus fugere inciperent, abderenturque in quibus possent locis, et relinqueretur Heliodorus solus; qui cum levasset oculos suos, vidit virum habentem aspectum valde horribilem indutum veste aurea, unde micabant gemmæ pretiosæ, incedentem atque impeditentem, saltantem, atque currentem contra Heliodorum, etc. » Si ita Deus castigavit Heliodorum deposita solum et templo auferre conantem, quomodo castigabit eos qui templorum, monasteriorum et piorum locorum res proprias diripiunt, et in profanos laicosque usus convertunt? Cogitent ipsi quomodo Deus castigavit Antiochum Epiphaniem templum exultantem; legant horrendam ejus mortem cap. ix recensitam. Mominerint quoque vindictæ sacrilego Alcimo a Deo inflictæ, lib. I, cap. ix, vers. 3. Denique simillium exemplorum plene sunt omnes historie. Porro flagellatio hæc Angelorum utpote fortissimorum et Dei sui templeque injurias acerrime vindicantium, longe acrior diriorque fuit omni flagellatione hominum; presertim quia ipsi in Heliodoro volvere

exemplum acris vindictæ divine in sacrilegos ducunt, quo alii a simili temple exultatione deterrerentur; unde ipse rogatus a Seleuco rege dixit: « Si quem habes hostem, mitte illum, et flagellatum recipies. »

32. OBTULIT PRO SALUTE VIRI (Heliodori) USTIAM SALUTAREM, — id est victimam pacificam, quæ ex lege pro pace et salute ejuspiam offerrebat, juxta legem Levit. iii.

33. ET ONIÆ GRATIAS AGENS; — id enim iusserant ipsi Angeli, vers. 33. Addit Goriionides Heliodorum Angelorum monitu acedisse ad pedes Oniæ, itaque suppliciter gratias egisse. Hec enim cum stimulabat salus per Oniam recepta et vita data: vitam enim suam Heliodorus debebat Oniæ.

36. TESTABATUR ACTEM OMNIBUS. — Hinc videtur Heliodorus verum Israelis Deum agnovisse, ac relictis idolis eum solum coluisse, hique non tantum eum, sed et omnes ejus milites et ascesis fecisse, ait Goriionides, qui asserit eos fuisse Macedones. Hinc et ipse victimas Deo obtulit, magnaque promisit et Deo vovit, ut dictum est vers. 35.

Porro hic Heliodorus, postea arabibus regnum, Seleucum regem per insidias occidit, ac regem se fecit. Sed Antiochus Epiphane Seleuci frater junior, adjectus ab Attalo et Eumene rebus victis, eum expulit, et regnum sibi vindicavit. Ita Appianus, Justinus, Josephus et alii: indeque dicitur esse Epiphaneis, id est illustri et nobili, « eo quod alienis regnum usurpantibus ipsi: avita ditioris asserter exortas suis illuxit, » ait Appianus de Syriacis.

CAPUT QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Onias apud Seleucum regem purgat se a calumniis sibi a Simone objectis. Mox, vers. 7, Seleuco defuncto, Jason Oniæ Pontificis frater eo excluso Pontificatum ab Antiocho Epiphane Seleuci fratre et successore emit 360 talentis. Idemque Judæos a Judaismo ad Gentilismum trahit. Inde, vers. 23, Jason, qui Oniam fratrem per datum regi pecuniam extruserat et Pontificatu, simili modo eodem fraudulenter extrusus fuit a Menelao fratre Simonis; Menelao vero simili ratione extrusus frater ejus Lysimachus. Deinde, vers. 34, Onias Pontifex rogatus Menelao ab Andronico occiditur; sed Andronicum, instante populo, eodem loco occidit jussit Antiochus Epiphaneis. Deique, vers. 39, sacrilegus Lysimachus a populo seditionem moventem dirigitur; Menelao vero, corrupto pecuniis Ptolemeo, injustam absolutiōnis sententiam extorquet.

1. Simon autem prædictus pecuniarum et patriæ delator male loquebatur de Oniæ, tantquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, et ipse fuisset inceptor malorum; 2. provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suæ, et ærulatorum legis Dei, andebat insidiatorem regni direx. 3. Sed, cum inimicitia in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: 4. considerans Onias periculum contentiōnis, et Apollonium insidiatorem, utpote ducem Coelesyriæ et Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, 5. non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ

multitudinis considerans. 6. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua. 7. Sed post Seleuci vitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater Oniæ summum sacerdotium: 8. adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, et ex redditibus aliis talenta octoginta, 9. super hæc promittebat et alia centum quinquaginta, si potestati ejus concederetur gymnasium et ephiebam sibi constituere, et eos, qui in Jerosolymis erant, Antiochenos scribere. 10. Quod cum rex annuisset, et obtinisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. 11. Et amotis his, quæ humanitatis causa Judæis a regibus fuerant constituta, per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia et societate functus est legatione legitima, civium jura destituens, prava instituta sanciebat. 12. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, et optimos quosque ephieborum in lupanaribus ponere. 13. Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, et profectus gentilis et alienigenæ conversationis, propter impii et non sacerdotis Jasonis nefarium et maudatum scelus: 14. ita ut sacerdotes jam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo, et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palæstræ, et præbitionis ejus injustæ, et in exercitiis disci. 15. Et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: 16. quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum instituta æmulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant quos hostes et peremptores habuerant. 17. In leges enim divinas impie agere impune non cedit; sed hoc tempus sequens declarabit. 18. Cum autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, et rex præsens esset, 19. misit Jason facinorosus ab Jerosolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in sacrificium Herculis: quas postulaverunt hi qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur, quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. 20. Sed hæc oblate sunt quidem ab eo, qui miserat, in sacrificium Herculis: propter presentes autem date sunt in fabricam navium triremium. 21. Misso autem in Ægyptum Apollonio Mnestheifilio, propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens, profectus inde venit Joppen, et inde Jerosolymam. 22. Et magnifice ab Jasone et civitate susceptus, cum facultarum luminibus et laudibus ingressus est: et inde in Phœnicem exercitum convertit. 23. Et post triennii tempus misit Jason Menelaum, supradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, et de negotiis necessariis responsa perlaturum. 24. At ille commendatus regi, cum magnificasset faciem potestatis ejus, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, superponens Jasoni talenta argenti trecenta. 25. Acceptisque a rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio, animos vero crudelis tyranni et fere belluæ iram gerens. 26. Et Jason quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem. 27. Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis vero regi promissis nihil agebat, cum exactionem faceret Sostratus, qui arci erat propositus; 28. (nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat) quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. 29. Et Menelaus amotis est a sacerdotio, succedente Lysimacho fratre suo: Sostratus autem prælatus est Cypris. 30. Et cum hæc agerentur, contigit Tharsenses et Mallotas seditionem movere, eo quod Antiochidi regis concubina dono essent dati. 31. Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. 32. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quadam vasa e templo furatus donavit Andronico, et alia vendiderat Tyri, et per vicinas civitates. 33. Quod cum certissime cognovisset Onias, arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochiæ secus Daphnem. 34. Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam, et datis dextris cum jurejurando (quamvis esset ei suspectus) suavisset de asylo

procedere, statim eum peremit, non veritus justitiam. 35. Ob quam causam non solum Tyri, sed alie quoque nationes indignantur, et moleste forebant de nece tanti viri injusta. 36. Sed regem sibi regem de Cilicie locis, adierunt Judæi apud Antiochiam, sicut et Græci, conquærentes de iniqua nece Oniæ. 37. Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam, et flexus ad misericordiam, lacrymas fudit, recordatus defuncti sobrietatem et modestiam. 38. Accensisque animis, Andronicum purpura exutum per totam civitatem jubet circumduci; et in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiserat, sacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente penam. 39. Multis autem sacrilegiis in templo a Lysimacho commissis Menelaus consilio, et divulgata fama, congregata est multitudo adversum Lysimachum, multo jam auro exportato. 40. Turbis autem insurgentibus, et animis ira repletis, Lysimachus armatis fere tribus millibus iniquis manibus uti cepit, duce quodam tyranno, ætate pariter, et dementia provecto. 41. Sed, ut intellexerunt conatum Lysimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuere: quidam vero cinerem in Lysimachum jecere. 42. Et multi quidem vulnerati, quidam autem et prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus ærarium interfecerunt. 43. De his ergo cepit iudicium adversum Menelaum agitari. 44. Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. 45. Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolemæo multas pecunias dare ad suadendum regi. 46. Itaque Ptolemæus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit, et deduxit a sententia: 47. et Menelaum quidem universæ malitia reum criminibus absolvit: miseros autem qui, etiamsi apud Scythas causam dixissent, innoxios iudicarentur, hos morte damnavit. 48. Cito ergo injustam penam dederunt, qui per civitatem, et populo, et sacris vasis causam persecuti sunt. 49. Quam ob rem Tyri quoque indignati, erga sepulcrum eorum liberalissimi exiterunt. 50. Menelaus autem, propter eorum qui in potentia erant avaritiam, permanebat in potestate, crescens in malitia ad insidias civium.

PRIMA pars a vers. 1 ad 7 ordine temporis collocanda est post vers. 16, cap. 1, lib. 1; posterior vero pars a vers. 21 usque ad vers. 41, cap. v, collocanda est post vers. 20, cap. 1, lib. 1.

4. TANQUAM IPSE (Onias Sanctus Pontifex) HELIODORUM INSTIGASSET (id est magicis artibus impulsisset) AD HEC — flagella jam dicta sufferenda. Sic enim impii miracula Dei adscribunt magiæ et demoniis invocationi.

4. ONIAS, etc., AD REGEM (Seleucum) SE CONTULIT, — ne Simonis calumnias diluit, et Simoni silentium per regem imposuit.

7. SED POST SELEUCI VITÆ EXCESSUM (neccem et irrogatam per insidias ab Heliodoro) CUM SUSCEPISSET REGNUM ANTIQCHUS, QUI NOBILIS (puta Epiphanes) APPELLABATUR (eratque frater Seleuci occisi) AMBIEBAT JASON (Hebræice vocabatur Jesus, sed græcizans ethnicum nomen assumpsit, dictusque est Jason) FRATER ONIÆ SUMMUM SACERDOTIUM, — scilicet Pontificatum.

8. ADITO REGE PROMITTENS EI ARGENTI TALENTA 360. — Quanta fuerit hæc summa, calcula ex eis que dixi cap. præced., vers. 11.

9. SUPER HÆC PROMITTEBAT ET ALIA 140, SI POTESTATI SUÆ CONCEDERETUR GYMNASIUM ET EPHEBIAM SIBI CONSTITUERE — in urbe Jerosolymitana. Quid hæc fuerint dixi lib. 1, cap. 1. vers. 15: et de his

fuse agit Petrus Faber, lib. III *Agonist.* cap. xxvii et xxviii, ubi inter cætera ait: Ephiebam Lyranus optime exposuit prostibulum pulcherrimorum juvenum; et Athenæus, lib. XI *Dipnos.* Ephiebi, ait, sunt prostituti pueri, qui IV *Reg.* xxiv, Hebræice vocantur *Kadesim* קדשים, id est spurci et scelerati. Noster veritatem effeminatos; Lyranus prostibula mascula. Idem vocantur *ἱεροδούμοι*, id est initiati et consecrati, scilicet Astartæ, sive Veneri, aut Priapo. Syrorum enim Dea erat Astarte sive Venus. Idem utebantur galero lato, qui inde petasus dicebatur a *πετὰρα*, id est extendo. Aut petasus erat cortina, quæ lupanari obducebatur ad tegendas carum spurcitas. Rursum idem Faber per ephiebam accipit ganeas et popinas ad comessandum et comulatandum; voluerunt enim imitari sum regem Antiochum Epiphaniem, qui cum populatibus, quos in tabernis reperisset, belluæ ne comolare, et cum juvenibus nepolari sallareque solebat; unde a nonnullis pro Epiphane dicitur est Epimaneus, id est insanus, teste Athenæo, lib. V *Dipnos.* pag. 57. Hinc lupanaria camponis erant conjuncta: venter enim cibo vinoque saturatus in Venerem profluit; et, ut ait S. Hieronymus, despummat. Causam subjicit Faber dicens: « In Syria, cum ob regionis fertilitatem plerisque apud alias gentes necessariis laboribus exempti essent, agri

tata identidem ab incois convivia lavationibus, ludicrorum certaminum exercitationibus, et sumptuosissimis ex oleo *cedoso* unctionibus adhibitis; adeo ut in gymnasiis quoque (sic enim publica epularum loca honestiore scilicet, ac turpitudinem rei velante vocabulo nuncupabant) non secus ac privati quisque domibus maximam diei partem, faciende dapibus vinoque ventri non sine aurium voluptate (quas vel ipse demulcebat multisonae testudinis fragor) impenderent, secumque postea obsoniorum partes domum auferrent; Athenensis me docuit, » libro V *Dignos*. pag. 66.

ET EOS, QUI IN JEROSOLYMIS ERANT, ANTIQCHENOS SCRIBERE. — Antiochia erat caput regni Syriae; quare Antiocheni ampla a suis regibus obtinebant privilegia, quae pariter habuere Alexandrini et Romanii. Unde S. Paulus dicens: « Civis romanus sum, » flagellationis jam paratè se exemit, *Actor.* XIII, 23.

11. ET AMOTIS HIS (patris institutis, scilicet Iudeorum legis, moribus et ritibus) QUE HUMANITATIS (benevolentiae) CAUSA JUDÆIS A REGIBUS (Persarum et Græcorum, licet ethnicorum et idololatrarum) FUERANT CONSTITUTA. (Hi enim reges indulserant Judæis suis legibus vivere, veterantque eos ad Gentilium religionem et mores cogi: his, inquam, amotis, impius et apostata Jason Gentilissis ritus induxit; idque fecit) PER JOANNEM PATREM EPOLEMI, qui (Epulemus postea tempore Jude Machabæi) APUD ROMANOS DE AMICITIA ET SOCIETATE (cum Juda et Judæis in eunda) PUNCTUS EST LEGATIONE LEGITIMA (I Machab. viii, 47) CIVIUM JURA DESTITUENS (abrogans, abolens, destruens) PRÆVA INSTITUTA (Gentilium et Gentilissimi) SANGUERAT.

12. ET ENIM AVUS EST SUA IPSA ARCE (Sion) GYMNASIUM, (in quo juvenes gymnasticen exercebant, discerentque luctari, currere, saltare, equitare, digladiari, etc.) CONSTITUERE ET OPTIMOS QUOSQUE EPHEBORUM (id est adolescentum) IN LUPANARIIS PONERE, — ad infandam et præposteram libidinem. Ephobi græce vocantur puberes, adolescentes: *epheboi* enim est pubertas, adolescentia que in maribus fit anno ætatis 14; *epheboi* enim est juvenis: unde Hebraice dicta est uxor Herculis, a Dea pubertatis et juvenitatis prognata ex Jove et Junone, ait Hesiodus in *Theog.* Græce est: *Optimos epheborum substituit sub petasum ducit.* Petasus erat galerus latus, qui erat insignis catamitoformis, ad potius petasus erat velum, et cortina tegens lupanar, ut eo tacti impudenter pudendas et nefarias suas libidines exercebant.

ITA UT SACRDOTES, etc., FESTINARENT PARTICIPES FIERI PÆLESTRÆ, (ut scilicet athletas in palestra, lucta, cursu, gladiis, hæc certantes spectarent, quin et ipsimet isdem certarent, et præmium victori constitutum adipiscerentur: unde explicans subdit) EX PREBITIONIS EIUS INJUSTÆ, — præmium que vincensibus præberi solebant, qualia

erant aurum, argentum, coronæ, vestes, arma, etc., quæ vocat injusta, id est iniqua, quia sacerdotibus indigna erant, utpote laica, juvenilia, immodestia et lasciva.

ET IN EXERCITIIS DISCI. — Qualia hæc fuerint dixi lib. I, cap. 1, vers. 15. Græca habent: *post discipulationem*: solebat enim discipulis per palestram circumferri, ac præmium vincenti propositum discipulo imponi, ut per hoc plures ad disci certamen invitarent et provocarent, uti docet Petrus Faber, lib. II *Agonist.* cap. XXII.

15. GRÆCAS GLORIAS. — Ita vocat ludos Græcorum, Olympicos et Isthmicos, qui Corinthi celebrabantur, aliosque similes Gentilium ritus, de quibus gloriabantur Græci, id est Gentiles, presertim qui in his victores palmam et præmium tulerant.

16. QUARUM GRATIA PERICULOSA EOS CONTENTIO HABERET, — id est periculose contendebant æmulari ludos ritusque Græcorum et Gentilium, ac alter alterum in his superare conabatur, de eoque gloriabatur. Nota est periculosa, ne his se nutio invaderent et conficerent: tum ne a Græcis, puta Antiochis Asiæ regibus quasi Græci plane subjugarentur; tum maxime periculum erat a Deo, ne ipse apostasiam eorum a se et Judaismo ad Gentilismum et demones acriter puniret.

QUOS HOSTES ET PEREMPTORES HABUERANT, — tum ante sub Ptolemæo Philopatore, qui acriter Judæos persecutus est, ut patet ex libro I *Machab.* tum paulo post sub hoc Antiocho Epiphane, idque in penam hujus apostasie ipsorum; unde sequitur:

17. IN LEGES ENIM DIVINAS IMPIE AGERE IMPUNE NON CEDIT. — Deus enim suas injurias lente sed acriter punit. Nam ut ait ille: « Hi tamen habent pedes, sed ferreas manus; » et ut ait Valerius Maximus, lib. I, cap. II: « Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira, tarditateque supplicii gravitate compensat. »

18. CUM AUTEM QUINQUENNALIS AGON TYRI CELEBRARETUR. — Agon significat ludos agonisticos jam dictos similes ludis et agonibus Olympicis, qui post quantum quemlibet annum celebrabantur, ideoque « quinquennalis agon » vocantur. Quare hic Agon diversus erat ab agone Olympico, qui quarto quolibet anno celebrabatur, nec in presentem annum cadebat, uti ostendit Sallianus.

19. MISIT JASON (Simoniacus pseudopontifex) VIROS PECCATORES, — utpote impietatis et idololatrie Iasonis legatos, ministros et executores. Serarius pro peccatores « censet legendum peccatores: hos enim significat Græcum *baioi*, quod tamen Complutensis vertunt *procuratores sacrorum*, alii, *oraculorum suscitatores*; Vatablus, *speciatores*, et ita pro peccatores legendum censet Sallianus. De quibus Suidas et Sigonius, *De Rep. Athen.* *baioi* erant, inquit, qui ad spectacula, festa, oracula, rerumque divinarum curationem rulebantur. Ita

Diodorus Siculus eos vocat, quos Dionysius tyrannus ad ludos Olympicos cum suis carminibus miserat. Illic Stratonides adulator Athenis rogationem promulgavit, ut qui ex plebiscito publice ad Antigonom et Demetrium mitterentur, non legati, sed theori dicerentur, sicut qui Delphis et Olympicis solemnibus Græcorum conventibus victimas pro civitatibus agunt, ut inquit Plutarchus in Demetrio. Græca addunt: *ut qui Antiochenes* essent, id est jure Antiochenium donati ab Antiocho.

PORTANTES ARGENTI DIDRACHMAS (Græce est drachmas) TRECENTAS IN SACRIFICIUM HERCULIS. — Drachma argenti est Julius sive regalis Hispanicus; didrachma ergo sunt duo Julii, sive duo regales: quare trecente didrachmæ faciunt Julios, sive regales sexcentos, hoc est sexaginta aureos Romanos, quibus multa victimas, puta oves et capri coemi poterant ad sacrificium Herculis. Nonnulli tamen, putantes hanc summam nimis esse vilem et exilium in Pontifice ad captandam Antiochi regis benevolentiam, putant hæc didrachmas fuisse aureas; eas tamen vocari « argenti, » id est pecunie, q. d. Missi Jason argenti, id est pecunie didrachmas aureas trecentas, que faciunt sexcentos aureos Romanos. Ita Sanchez; drachma enim auri est unus aureus: didrachma ergo sunt duo auri; quare trecente didrachmæ auri sunt sexcenti auri.

IN SACRIFICIUM HERCULIS, — qui quasi Deus fortitudinis, et bellorum, ac certaminum celebratur in Syria et Tyro, eratque proprius Tyriorum Deus, ideoque Hercules Tyrius dicebatur, vide Gyrardum *De diis gentium in Hercule*. Unde multi putant Herculem non alium fuisse quam Samsonem, qui juxta Tyrum in Palestina rare fortitudinis suæ edidit exempla, ut dixi in libro *Judicum* hinc ibidem celebrabatur agon quinquennalis in honorem Herculis, quo athletæ profitebantur se imitari Herculem, ideoque ibidem in gymnasiis proponebantur Herculis statua et sacella, uti ex Galeno, Pausania, Athenæo et aliis docet Serarius.

QUAS POSTULAVERTUNT III, etc. — q. d. Jason misit trecentas didrachmas pro sacrificio Herculis; sed ejus legati hæc impit, minus tamen scelerati quam Jason, eos portantes cum essent Judei, Deumque verum colerent, et idola detestarentur, rogarunt ne in Herculis dei gentium sacrificia, sed in alios suos expendere. Quare Antiochus Epiphane easdem expendit in fabricam triremium, quas ipse adornabat pro prima sua expeditione in Egyptum, de qua sequitur.

21. PROPTER PRIMATES PTOLEMEI PHILOMETORIS REGIS, (qui a Philometore rege suo defecerant, ejusque fratrem juniorem Ptolemæum Evergetem, qui et Physoon dictus est, se oī regem creare volebant. Igitur Antiochus Epiphane videns dissidium duorum fratrum, scilicet Philometoris et Physoonis de regno Egypti litigantium, ipse quasi avunculus utriusque (Cleopatra enim soror Epiphaneis erat mater utriusque) finxit se velle esse illis arbitrum et mediatorem, ad inter fratres rem

componere, sed revera intendebat regnum utriusque nepoti eripere, et sibi arrogare. Id subdolari primates Egypti et tutores regis noluerunt ut ipse rebus Egypti se immisceat. Et hoc est quod hic dicitur: « CUM COGNOVISSET ANTIQCHUS ALIENUM SE A NEGOTIIS REGNI EFFECTUM, PROPRIS UTILITATIBUS (regni sui in Syria) CONSULENS, PROPECTUS INDE (scilicet ex Tyro) VENIT JOPPEN, ET INDE JEROSOLYMAN, — tibi eum, quasi regem, imo quasi Deum quemdam terrestrem (talis enim volebat haberi et adorari Antiochus) excepit Jason: « cum facularum luminibus et laudibus, » ut sequitur. Pro « utilitatibus » Noster legit in Græco *epheboi*, jam legitur *epheboi*, id est « securitatibus, » sed eodem redit sensus.

22. ET POST TRIENNIUM TEMPUS MISIT JASON MENELAUM SUPRADICTI SIMONIS (proditoris et delatoris) PECUNIAM, de quo vers. 5; FRATREM PORTANTEM PECUNIAS REGI — Apiocho Epiphani, quasi tributum in signum subjectionis.

24. AD ILLE COMMENDATUS (a Jason) REGI, CUM MAGNIFICASSET FACIEM POTESSTATIS EJUS, — id est cum amplis verbis exaltasset regiam Antiochi potestatem, majestatem et splendorem, quod scilicet ipse per eam quilibet in Syria effugere posset non solum in profanis et politis, sed etiam in ecclesiasticis et sacris, ideoque posset Jerosolyma Pontificem constituere, quem vellet, adeoque Pontificatum a Jasono in se transferre: qua arte et fraude Menelaus a Jasono IN SENECTUSUM RETONANS SUBJUGI SACRDOTIUM (Pontificatum) SUPERPONES JASONI TALENTA ARGENTI TRECENTA, — tantumdem scilicet amplius Antiocho offerens, quam Jason obtulerat. Sicut ergo Jason, oblatiis Antiocho Epiphani 360 talentis, emit Pontificatum, eoque extruxit fratrem suum Oniam Sanctum: sic pariter Menelaus missus a Jasono ipsum Jasonem dolose supplantavit, et extruxit, promittens regi alia trecenta talenta præter 360 a Jasono eidem promissa. Unde Græce est: *superans Jasonem talentis trecentis, q. d. Jason promisit regi pro Pontificatu 360 talenta; a Menelaus summam hæc auxilii, et pene duplicavit: sicut enim cum res in auctione venditur, singuli augent pretium, et qui summum offert pretium, illi res cedit: sic hic Menelaus addens trecenta, promittensque regi universim 660 talenta, Pontificatum obtinuit, herumque suum Jasonem callide excludit.*

25. ACCERTISQUE A REGE MANDATIS (ut Judæi eum quasi Pontificem loco Iasonis susceperent) VENIT, NIHIL QUOD EI HABERE DIGNUM SACRDOTIO, (tum quia Menelaus erat e tribu Benjamin, qui inhabilis erat ad sacerdotium, cum Jason esset ex tribu Levi, ideoque ad eum habilis; tum quia impius erat, ao per simoniam Pontificatum sibi comparabat:) ANIMOS VERO CRUDELES TYRANNI, — unde vers. 34, jussit Oniam verum ætatumque Pontificem per Andronicum crudeliter occidi.

26. ET JASON QUIDEM QUI PROPRIUM FRATREM (Oniam Pontificem) CAPTIVAVERAT, IPSE DEI

(in templo suo Menelao) PROFUGUS IN AMMANITINE EXPULSUS EST REGIONEM. — Iustum hoc fuit Dei iudicium, et iusta talionis poena, ut qui fratrem supplantaverat a famulo supplantaretur, et qui Pontificatum enervat a majori emptore exploderetur; et qui Oniam Sanctum Pontificem in exilium egerat, exsul apud Ammonitis misere viveret. Hic vide quam verum sit illud *Ezech.* cap. xxvii, vers. 28: « Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet, et plaga dolosa dolosi dividet vulnera; et qui foveam fodit, incidet in eam; et qui statuit lapidem proximo, offendet in eo; et qui laqueum alii ponit, peribit in illo. »

29. ET MENELAUS AMOTUS EST A SACERDOTIO. — a Pontificatu ab Antiocho Epiphane, eo quod 360 talenta sibi promissa non prestaret. Quare Epiphane loco Menelai Pontificem creavit ejus fratrem Lysimachum eadem sibi, ut videtur, promittentem. Ita impius Menelaus impium Jasonem turbavit, et ab impio fratre Lysimacho pariter turbatus est. Cum enim agitur de honore et ambitu, frater fratrem non agnoscit, sed odit et supplantat. Quisque enim dignitatem sibi optat potius quam fratri; imo non raro fratri eandem eripit. Tanta est vis ambicionis et cupiditatis in homine per peccatum corrupto.

30. CONTIGIT THARSENSES ET MALLOTOS SEDITIOSEM MOVERE, EO QUOD ANTIOCHIDI REGIS CONCUBINE DONO ESSENT DATI — ab Epiphane, ut ex eorum redditibus sibi vestes pretiosas, monilia, ancillas, famulos et rhedas compararet. Audi Ciceronem, *Act. V in Verrem*: « Solere aiunt barbaros reges Persarum et Syrorum plures uxores habere; his autem uxoris civitates attribuere hoc modo: haec civitas mulieri redimiculum prebeat, haec in collum, haec in crines; ita populos habent universos non solum conscios libidinis suae, verum etiam administratos. » Idem tradit Plato in *Alcibiade*, Plutarchus in *Themistocle*, et Athenaeo, lib. I, Strabo, lib. XIV. Porro Tharsus et Mallus erant nobiles Siciliae civitates, quae proinde indignate sunt se datas meretrici, quae ab Antiocho amasio suo se vocabat Antiochidem, ideoque tumultuatae sunt. Quocirca illico occurrit Antiochus, ut tumultum separatis relicto Antiochiae prorege Andronico, sedaret.

33. ONIAS (Sanctus Pontifex) ARGUATUR EUM — Menelao de sacrilegio, quod vasa aurea furatus et templo dedisset Andronico prorege, ut sibi Pontificatum restitueret. Licet enim Onias injuste spoliatus esset Pontificatu, et exularet Antiochia; tamen quia verus ipse erat Pontifex, ex zelo Pontificio redarguit sacrilegum, etsi probabiliter sciret se haec ratione necesse sibi accersere; sciebat enim per eam se Martyrili lauream quam optabat adepturum.

IN LOCO TOTOSSI CONTINENS ANTIOCHIE SECUS DAPHNEM; — locus hic erat quinque passuum millibus distant Antiochia: unde a Dione, lib. LI, nuncupatur *suburbium*, ita dicitur a copia laurorum, q. d.

laureum; *Signa* enim est laurus: quare in eo erat sanum celebre Apollinis, ideoque erat asyllum omnibus tutum et inviolabile. Hic sepultus fuit S. Babylas martyr, qui Apollinai silentium indixit, ideoque a Juliano apostata exhumatus fuit. Vide ejus acta. Juxta hunc locum sepultus quoque fuit S. Ignatius Antiochia Episcopus et Martyr; sed inde translatus fuit Romam. Huc ergo quasi ad asyllum contulit Onias Pontifex; sed per dolum ex eo eductus ab Andronico perfide et scelesti contra fidem ei datam et juratam occisus fuit. Quare Judei et Gentiles indigne sancti Pontificis eadem ferentes Andronicum apud Antiochum Epiphane accusarunt, qui eum purpurea exitum circumduci jussit per urbem, et in eodem loco occidi, in quo ipse occiderat Oniam, ut sequitur. Ita occisus est Onias sanctus et zelosus Pontifex, postquam 36 annis Judeorum Synagoga aequae ac Republicae magno animi robore contra impios sustentasset. Qualis autem quantusque fuerit liquor, tum ex eo quod omnes Judei et Gentiles mortem ejus luserint, adeoque impius rex Epiphane lacrymas fuderit; tum ex elogio quod ei dat Scriptura, cap. xv, vers. 12, ubi Judas Machabeus pugnaturus contra Epiphane vidit in somnis Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum et benignum, verecundum visu, modestum moribus, et eloquio decorum, et qui a puero in virtutibus exercitatus fuerat, manus proclatentem, orare pro omni populo Judeorum. Erat autem illi socius orationis Jeremias, qui ipse quoque a suis desertoribus peremptus fuerat in Aegypto.

40. DUCE QUODAM TYRANNO. — Graece *Orano* quodam, q. d. Cum populus ob Lysimachi scelera et sacrilegia tumultuaretur, Lysimachus populo opposuit tria millia armatorum, duce Tyranno: sed populus undique concurrens, furensque, lapidibus et fustibus eos fugavit, et Lysimachum juxta aetarium sive gazophylacium templi occidit. Haec est summa eorum quae fusa in sequentibus narrantur.

43. DE HIS ERGO COEPIIT JUDICIUM ADVERSUS MENELAUM AGITARI, — q. d. Judei Menelaum quasi omnis malitiae auctorem, qui fratri suo Lysimacho pseudo-pontifici tot scelera et sacrilegia suasisset, accusarunt apud Antiochum Epiphane, qui rem hincque jussit judicialiter contra Menelaum agi.

45. ET CUM SUPERARETUR (multitudine testium) et evidenter gravissimorum criminum reus convicteretur) PROMISIT PROLEMO (Dorymenis filio, ut addunt Graeci, qui auctoritate et gratia valebat apud Antiochum Epiphane) MULTAS PECUNIAS DARE AD SEQUENDUM REGI, — ut Menelaum quasi innocentem absolveret; Judaeos vero accusatores quasi calumniosos poena talionis ad mortem damnaret, cum ipsi prorsus essent innocentes. Itaque factum est, ut sequitur.

50. MENELAUS AUTEM PROPTER EORUM QUI IN PONTICIA ERANT AVARITIAM (qua se pecuniis a Menelao

lao corrumpi sinebant) PERMANEBAT IN POTESATE — Pontificia, q. d. Menelaus, occiso a populo fratre suo Lysimacho pseudo-pontifice, per aulicos pecunia corruptos intrusit se rursus in Pontificatum, cum non esset de tribu Levi, sed B. Ajamin, ut dictum est vers. 22. Menelaus ergo Pontificatum gessit non legitime, sed ut intrusus per quatuor annos, scilicet ab anno 140 Graecorum, quo ipse curavit occidi Oniam sanctum Pontificem, usque ad annum 145 Graecorum, quo Mathathias contra eum et regem Epiphane insurrexit, ac a populo Dux et Pontifex fuit creatus.

Licet enim Onias sanctus filium haberet Oniam, cui jure successiois hereditariae Pontificatus illo aeo debebatur; tamen is jam fugerat in Aegyptum, ac Heliopoli aliud templum exerat, ejusque se Pontificem constituerat. Jason autem frater Oniae plane indignus erat Pontificatu, utpote simoniacus et apostata, qui Judaeos ad gentilissimum traducere satagebat, ut audivimus in hinc capitis. Deficientibus ergo legitimis haeredibus, Pontificatus devolutus est ad Mathathiam ejusque filios Judam, Jonatham et Simonem Machabeos.

CAPUT QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Judei, videntes in caelo acies militum confiscentes, ex eis accipiunt omen instantium bellorum et caedum Antiochi Epiphani. Jason ex Ammonitide reversus Jerosolymam occupat, et per caedes in civis grassatur. Moa, vers. 11, Antiochus Epiphane Aegypto exelusum iram suam in vicinos Judaeos evomit; quare Jerosolymam capit, in eoque 80 millia trucidat, 40 millia in carcerat, et totidem divedit; templum violat et spoliat, ablatis ex eo 1800 talentis; inde rediens Antiochiam in Judaea reliquit praefectos, qui gravius quam ipse Judaeos affligunt. Quare Judas Machabeus cum suis fugit in desertum.

1. Eodem tempore Antiochus secundam projectionem paravit in Aegyptum. 2. Contigit autem per universam Jerosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aera equites discurrentes, auratas stolas habentes, et hastis, quasi cohortes, armatos, 3. et cursus equorum per ordines digestos, et congressiones fieri cominus, et scutorum motus, et galeatorum multitudinem gladiis districtis, et telorum jactus, et aureorum armorum splendorem, omnisque generis loricaeum. 4. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. 5. Sed cum falsus rumor exisset, tanquam vita excessisset Antiochus, assumptis Jason non minus mille viris, repente aggressus est civitatem, et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem: 6. Jason vero non parcebat in caede civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium et non civium se trophaea capturum. 7. Et principatum quidem non obtinuit, finem vero insidiarum suarum confusionem accepit, et profugus iterum abiit in Ammaniten. 8. Ad ultimum, in exitum sui conclusus ab Areta Arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum et execrabilis, ut patria et civium hostis, in Aegyptum extrusus est. 9. Et qui multos de patria sua expulerat, peregre perit, Lacedaemonias profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus; 10. et qui insepultos multos abjecerat, ipse et illamentatus et insepultus abjicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulcro participans. 11. His itaque gestis, suspicatus est rex societatem desertorum Judaeos; et ob hoc profectus ex Aegypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit. 12. Jussit autem militibus interficere, nec parcere occurrentibus, et per domos ascendentes trucidare. 13. Fiebant ergo caedes juvenum ac seniorum, et mulierum et natorum externitiam, virginumque et parvulorum neces. 14. Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia victi, non minus autem venundati. 15. Sed nec ista sufficienti; ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum et patriae fuit proditor; 16. et scelestis manibus sumens sancta vasa, quae ab aliis regibus et

civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam, contrectabat indigno, et contaminabat. 17. Ita alienatus mente Antiochus non considerabat quod, propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus; propter quod et accidit circa locum despectio; 18. alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos; sicut Heliodorus, qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum ararium, etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsi utique fuisset ab audacia. 19. Verum non propter locum, gentem; sed propter gentem, locum Deus elegit. 20. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum; postea autem fiet socius honorum, et qui derelictus in ira Dei omnipotentis est, iterum in magni Domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. 21. Igitur Antiochus, mille et octingentis ablatis de templo talentis, velociter Antiochiam regressus est, existimans se præ superbia terram ad navigandum, pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. 22. Reliquit autem et præpositos ad affligendam gentem: Jerosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliore eo ipso, a quo constitutus est; 23. in Garizim autem Andronicum et Menelaum, qui gravius quam ceteri imminuebant civibus. 24. Cumque appositus esset contra Judeos, misit odiosum principem Apollonium cum exercitu viginti et duobus millibus, præcipiens ei omnes perfectæ ætatis interficere, mulieres ac juvenes vendere. 25. Qui cum venisset Jerosolymam, pacem simulans, quævis ad diem sanctum sabbati; et tunc feriatis Judæis, arma capere suis præcepit. 26. Omnesque qui ad spectaculum processerant, trucidavit; et civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit. 27. Judas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis, agebat; et feni cibo vescentes, demorabantur, ne particeps essent coquinationis.

Hoc caput, a vers. 11, ad finem æque ac caput VI et VII, ordine temporis quo gesta sunt, collocandum est in fine cap. I, lib. I, ante initium capitis II.

1. EODEM TEMPORE ANTIOCHUS (Epiphanes) SECUNDAM PROFECTIONEM PARAVIT IN ÆGYPTUM, — ut eam armis subjungeret; sed a Romanis prohibitus, rediens in Judæam vicinam, indignationem suam effudit. Idipsum ante trecentos et plures annos Gabriel prænuñtiarat Danieli, cap. XI, 23 et seq. Vide ibi dicta.

2. CONTIGIT AUTEM PER UNIVERSAM JEROSOLYORUM CIVITATEM VIDERI DIEBUS 40 PER AERA EQUITES DISCURRENTES, — inter se gladiis districtis, et telorum jactibus confligentes, uti verbis sequentibus valde efficacibus auctor exaggerat; que omnia fuerunt prognostica ingentis cladis Judææ imminentes, ut sequitur.

Porro hæc portenta fieri ab Angelis jussu Dei in aere effecta per vaporum et exhalationum certam dispositionem, motum et concursum, que speciem ætherum confligentium præ se ferret, ut per ea Deus Judæis præsignificaret stragem eis mox ab Antiocho Epiphane inferendam, ac prælia que eum eo gesturus erat Judas Machabæus. Sic antequam Titus et Romani obsiderent et caperent Jerosolymam 21 die mensis maii, ait Josephus, lib. VII *De Bellis*, cap. XII: « Post dies festos ante solis occasum visi sunt per inane ferri curvus totis regionibus, et armatæ acies tranantes nebula, et civitates circumfusæ. » Idem accidit

tempore S. Gregorii, cum Longobardi invaderent Italiam. Audi eum, hom. I in *Evangelium*: « Primumquam Italia Gentili gladio feriendam traderetur, igneas in caelo acies vidimus, ipsum qui postea humani generis fusus est sanguinem conscantes. » Julius Obsequens, lib. *De Prodigis ad Aug. Cæsarem*, cap. VI et VII, refert L. Optimo et Q. Posthumio Consulibus, Consee arma in caelo volare visa; et C. Mario et Horo Consulibus, Arimini eam locutum, arma caelestia ab ortu et occasu visa pugnare, et ab occasu vini. Lucio Scipione et Caio Norbano Consulibus per Syllana tempora, inter capuam et Vulturum, ingens signorum sonus, armorumque horrendo clamore auditus, ita ut viderentur due acies concurre per plures dies. Pansa item et Hirtio Consulibus cum adversus Antonium dimicaret, armorum telorumque species a terra visa cum fragore ad eorum ferri. Eutropius, lib. VI *historie*, cum Cæsar adversus Pompeium dimicaret, refert tantum in aere armorum strepitum fuisse, ut Antiochia quasi adventu hostium in mari concurreretur.

Audi et Plinium, lib. II, cap. LVIII: « Armorum crepitus et tubæ sonitus auditos a caelo Cimbricis bellis accepimus, crebroque et prius et postea. Tertio vero consulu Marii ab Amerinis et Tuderibus spectata arma caelestia, ab ortu occasuque inter se concurrentia, qui ab occasu erant. » Similia Cæsaris eodem præcessere signa, de quibus Appianus, lib. IV *Civilium*: « Hominum, inquit, immanes voces, armorum strepitum, eorumque

curvus insperante nemine audiebantur. » De eodem tempore Ovidius, lib. XV *Metamorph.*:

Signa tamen luctus dant non incerta futuri,
Ara ferax inter signas crepantia nubes,
Turbillæque tubas auditiæ cornu caelo
Præmonuisse nefas.

Similia portenta recenset Seneca in *Quæst. natural.* Augustus Niphus in *Meteorologicis*. Cornelius Gemma Frisius in *Cosmographicis*, Conradus Lycosthenes licet in fide heterodoxus, lib. *De Prodigis*, pag. 189, 216 et 228. Memini mihi in Belgio, cum puer essem, similia in caelo ostenta fuisse ostensa sub initium bellorum Belgicorum, que proinde Belgio instare ex hisce signis viri sapientes jam tum prænuñtiabant, et eventus docuit docetque adhuc prænuñtationem fuisse verissimam. Denique astrologi, ac nominatim Ptolemæus in *Catologo*, cap. IX, censet hæc fieri naturaliter vi astrorum, ac præsertim vi astri Persei; sic et Augustus Niphus, lib. I *Meteor.* fol. 31, pag. 4; sed verius est hæc fieri a providentia speciali Dei per Angelos, qui tamen astris, ventis et vaporibus ad hæc spectra producenda utuntur, ut figuras claudis præsignificent. Vide Christophorum a Castro, lib. I *Prælegon. in Miores Prophecias*, cap. XVII.

4. QUAMPROPTER OMNES ROGABANT IN BOXUM MONSTRUM (Græcè *κασέβου*, id est apparitionem, visum, ostenta acivum in aere confligentium, que conflictos in Judaica fore aeres prænuñtrabant) COVERTI. — ut scilicet Judæi in hisce conflictibus forent superiores, neque vinerentur, sed vicerent, uti de facto Antiochum Epiphannem vicerunt Judæi ejusque fratres Machabæi.

5. SED CUM FALSUS RUMOR EXISSET TANQUAM VITA EXCESSISSET ANTIOCHUS (Epiphanes), ASSUMPTUS JASON NON MINUS MILLE VIRIS, REPENTE AGGRESSUS EST CIVITATEM, (puta Jerosolymam). Jason hic frater Onie sancti Pontificis data pecunia emerat Pontificatum ad Epiphane; itaque Pontificatu extruserat fratrem Oniam; sed Menelaus plus pecuniæ offerenti Epiphane Pontificatum tradidit, excluso Jasonem. Jason ergo audiens rumorem de morte Epiphannis, cum jam ejus offensam et potentiam non metueret, ex Ammonide, ubi exulabat, armatis mille viris rediens, Jerosolymam invasit et occupavit, ut Pontificatum recuperaret. Quocirca MENELAUS; (qui Jasonem extruserat, ex urbe) FUGIT IN ARCEM — montis Sion.

7. ET PRINCIPATUM (sacrum, puta Pontificatum, eique annexum Principatum pontificum quem maxime antiebat Jason; tunc enim Pontifex simul erat dux et princeps populi) QUEM NON OBTINUIT, (quia a confligentium civium multitudine ipse quasi hostis et tyrannus cum suis urbe expulsus fuit. Quid enim poterant mille ejus viri, et insidie contra centena et plura civium millia? Unde) PROFUGUS ITERUM ABIT IN AMMANITEN, — indeque errans et vagus instar Caini profugit in Arabiam; sed eum ibi Aræthæ regi de proditione, vel regni

ambitione esset suspectus, captusque fugiens abiit in Ægyptum; qua Ptolemæus rex Ægypti hostis erat Epiphani, sed pæne inter utrumque conciliata, Jason, ne Epiphane eum a Ptolemæo ad necem deponeret, ex Ægypto profugit ad Spartanos, quasi veteres Judeorum amicos et cognatos; ibique misere in exilium vitam finivit, mortuusque humana caruit sepultura, sepultusque est sepultura asini in sterquilino.

8. UT REFUGA LEGUM, — Græce ut « legum » ἀναστρεφόμενος, id est transgressor et apostata, utique qui a Judaismo ad Gentilismum apostatasset, et cæteros apostatare compelleret.

11. SUSPICATUS EST REX (Epiphanes) SOCIUM ATQUE DESERTURUM (secum initum) JUDEOS. — Causa suspicandi erant: prima, quia sciebat eos sibi infensos, eo quod ipse ademisset Oniam Pontificem sanctum, eique surrogasset impios et sacrilegos pseudopontifices, Jasonem, Menelaum et Lysimachum, qui eos a Judaismo ad Gentilismum traducere satagebant. Secunda, quia Antiochus a Romanis ex Ægypto cum infamia expulsus putabatur se jam Judæis fore contemptum, illosque viciorum Ægyptiorum et sociorum Romanorum opes fretos jugum suum exoussuros, uti exousserant Ægyptii. Tertia, quia ipse sciebat se ab avarentium et crudelitatem Judæis exoussum. Quarta, quia Judæi Lysimachum a se Pontificem constitutum lapidarent. Quinta, quia ipsi sperarant falsum rumorem de ejus morte, vers. 5. Addit Geronimus ipsos de ea exultasse: « Venerunt, inquit, gente nostra impii ad regem, et dixerunt: Ecce visa sunt Jerosolymis ostenta quadam, et dixerunt cives: Mortuus est Antiochus, indeque de domini nostri regis exilio gavisi sunt. » Sexta, quia redenti Antiocho ex Ægypto Jerosolymitam parabant se ad illi resistendum; unde mox adventanti portas occluserunt. Hæc omnia respiciat Epiphane per suos exploratores et amicos, et præsertim per Menelaum, cui post lapidatum Lysimachum ejus fratrem ipse Pontificatum restituerat. Hæc omnia Judeorum contra Epiphannem consilia, acta dictaque ipsi probebat, vers. 13. Atque his de causis Epiphane, portas urbis sibi occlusas vi perforans, tanta crudelitate et barbarie in Judæos sevit, ut spatio trium dierum occideret 80 millia, 40 videret, et totidem capta vinceret, ut sequitur.

17. ITA ALIENATUS MENTE (Græcè *εὐχόμενος*) ANTIOCHUS — putabat se Judæos supplantasse, ut eis quasi mancipiis uteretur, eorumque templum sacrilege violaret et spoliaret, ablati ex eo 1800 talentis, vers. 21.

19. VERUM NON PROPTER LOCUM, GENTEM; SED PROPTER GENTEM, LOCUM DEUS ELEGIT, — 7. *Deus* non propter locum Judææ gentem Judeorum elegit, sed propter gentem ipsorum olim sub Davide et Salomone fidelem et sanctam, locum Judææ elegit, ut in eo sibi conderet donum, puta templum, in quo quasi sanctissimus inter sanc-

los cives, servos et filios suos habitaret. At jam ob peccata grandia Judæorum Deus templum deseruit, illudque prædæ dedit Antiocho, sed ut speramus eodem rursus redibit, cum Judæi penitentes ad Deum suum conversi fuerint, illicque pie et sancte servierint, uti ante fecerunt.

22. RELIQUIT AUTEM ET PRÆPOSITOS AD AFLIGENDAM GENTEM, — *q. d.* Antiochus rediens Antiochiam, quasi ad regni sui sedem regiam, reliquit in Judæa homines servos et feros, qui magis quam ipse Judæos afflixerunt, nimirum Philippum, Andronicum et Menelaum pseudopontificem omnium malitia suggestorem et incitorem.

24. CUMQUE APPPOSITUS (nonnulli legendum putant « oppositus, » unde Græca habent: ἀπὸβῆ, id est, inimicus contra Judæos habens intentionem) ESSET CONTRA JUDÆOS, *q. d.* Cum Antiochus eorum suum apposisset, id est statuisset, stabilivisset et obfirmasset contra Judæos, ut eos perderet et annihilaret, si posset, MISIT OTIOSUM (Judæis exosum) PRINCIPEM APOLLONIUM CUM EXERCITU, (nimirum cum) 22 MILLIBUS, PARCIENS ET OMNES PERFECTE ETATIS INTERFICERE. — Hic est ille Apollonius qui, Antiocho Magno contra Romanos pugnantem, dextrum ejus cornu ducebat, cum sinistram duceret Annibal, teste Livio, lib. XXXVII. Idem paucis post annis ab Epiphano missus contra Judam Machabæorum ab eodem victus est et occisus, I Mach. III, 14.

26. OMNESQUE QUI AD SPECTACULUM (ad spectanda sacrificia, sacræque officia festo sabbati a Judæis celebrari solita) PROCESSERANT, TRUCIDAVIT.

27. JUDAS AUTEM MACHABÆUS, QUI DECIMUS FUERAT,

CAPUT SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Antiochus Epiphanes mittit senatorem, qui cogat Judæos ad gentilissimum, ac templum Jerusalemitanum consecrari Jovi Olympio, Garizitanum vero Jovi Hospitali. Quare resistentes illi maculantur, precipitantur, concremantur. Inter quos, vers. 18, recensetur gloriosa mors, et martyrium Eleazar qui maluit exaristari, quam carne porcina contra legem vesci.

1. Sed non post multum temporis, misit rex senem quemdam Antiochenum, qui compelleret Judæos ut se transferrent a patriis et Dei legibus; 2. contaminare etiam quod in Jerusalemis erat templum, et cognominare Jovis Olympii; et in Garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant, Jovis Hospitalis. 3. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursum; 4. nam templum luxuria et commensationibus Gentium erat plenum, et scortantium cum meretricibus, sacratisque idibus mulieres se ultro ingerebant, intro ferentes ea quæ non licebat. 5. Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur. 6. Neque autem sabbata custodiebantur, neque dies solemnes patrii servabantur, nec simpliciter Judæum se esse quisquam confitebatur. 7. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia; et, cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati Libero circumire. 8. Decretum autem exiti in proximas Gentilium civitates, suggerentibus Ptolemæis, ut præ

modo et ipsi adversus Judæos agerent, ut sacrificarent; 9. eos autem, qui nolent transire ad instituta Gentium, interficerent; erat ergo videre miseriam. 10. Dum enim nubere delatæ sunt natos suos circumcidisse; quas, infantibus ad ubera suspensis, cum publice per civitatem circumduzissent, per muros præcipitaverunt. 11. Alii vero, ad proximas coeuntes spoliæ, et latenter sabbati diem celebrantes, cum indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quod verebantur, propter religionem et observantiam, manu sibimet auxilium ferre. 12. Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed repentent ea quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri. 13. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficii est indicium. 14. Non enim, sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas, cum judicii dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat; 15. ita et in nobis statuit ut, peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet. 16. Propter quod nunquam quidem a nobis misericordiam suam amovet; corripens vero in adversis, populum suum non derelinquit. 17. Sed hæc nobis ad commotionem legentium dicta sint paucis. Jam autem veniendum est ad narrationem. 18. Igitur Eleazarus unus de primoribus Scribarum, vir ætate proventus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcina manducare. 19. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam complectens, voluntarie præbat ad supplicium. 20. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vite amorem. 21. Hi autem qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secreto rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse, sicut rex imperaverat, de sacrificii carnibus; 22. ut, hoc facto, a morte liberaretur; et propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant humanitatem. 23. At ille cogitare cepit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, et ingenitæ nobilitatis legentem, atque a puero optimæ conversationis actus; et secundum sanctæ et a Deo conditæ legis constituta, respondit cito, dicens præmitti se velle in infernum. 24. Non enim ætatis nostræ dignum est, inquit, fingere, ut multi adolescentium, arbitantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum; 25. et ipsi propter meam simulationem, et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur, et per hoc maculam atque execrationem meæ senectuti conquiram. 26. Nam, etsi in præsentem tempore supplicii hominum eripiri, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam. 27. Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo; 28. adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis, confestim ad supplicium trahebatur. 29. Hi autem qui eum ducebant, et paulo ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. 30. Sed cum plagis perimeretur, ingemuit, et dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis quia, cum a morte possem liberari, duos corporis sustinere dolores; secundum animam vero propter timorem tuum libenter hæc patior. 31. Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum juvenibus, sed et universæ genti memoriam moris suæ ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

4. MISIT REX (Antiochus Epiphanes) SENEM (senatorem; senatus enim erat concilium senum; senum enim est sapientia et prudentia) QUEM-DAM ANTIOTICHENUM — Græce ἀντιόχεια, id est Atheniensem, forte quia Athenis erat oriundus, sed Antiochie factus civis habitabat; aut quod nomen proprium ei sonet Athenæus. Noster Mariana censet illum

fuisse Bacchidem, quem cogentem Judæos idolis sacrificare Mathathias ex zelo occidit, ut dictum est lib. I, cap. II, vers. 25.

2. CONTAMINARE, etc., TEMPLUM ET COGNOMINARE JOVIS OLYMPII. — Jussit Antiochus ergo Jovis idolum in templo collocari et adorari, ac templum solemniter ritu dedicari, indeque templum Jovis

nuncupari. Ecce hec est « abominatio desolatio- nis, » hoc est, abominandum idolum omnia desolans, predicta ante trecentos annos a Daniele, cap. ii, vers. 31.

ET IN GARIZIM PROT ERANT HI QUI LOCUM INHABERANT JUVIS HOSPITALIS, — *q. d.* Templum Garizitanum Samaritanorum, de quo *Joannis iv*, 20. Antiochus jussit dedicari Jovi Hospitali, eo quod incolæ Garizitani et Samaritani essent hospites et advenæ. Ex Assyria enim in Samaritaniam quasi hospites et peregrini traducti erant a Salmanasar, III *Reg. xvii*. Unde et Samaritani in epistola ad Antiochum scripta quam recenset Josephus lib. XII, cap. ix, vocant se « hospites, » id est advenas et peregrinos. Jupiter enim Hospitalis dictus est, eo quod ei quasi Deo hospitum cura et tutela incumberet, ne quis eos impune fraudaret vel laderet. Unde cum invocet Æneas peregre in Italiam pergens. Sic enim ait, *Æneid. i* :

Jupiter (hospitibus nam te dare jura loquarur)
Hanc letam Tyrisque domum, Trojaque profectis
Esse velit.

7. DOCEBANTUR AUTEM (Judæi turmatim magno numero) CUM AMARA NECESSITATE (puta violenta coactione) IN DIE NATALIS REGIS (Antiochi Epiphani) AD SACRIFICIA, — que offerbantur idolis, ut his assisterent et cooperarentur ex iisque manducarent quasi consentientes idolis et idololatriæ.

ET CUM LIBERI (Bacchi) SACRA CELEBRARENTUR, COGEBANTUR HEDERA CORONATI LIBERO CIRCUIRE, — *q. d.* Cum Bacchanalia, id est festa Bacchi celebrarentur potando, saltando, ludendo, scortando, etc., in omni carnis licentia ac concupiscentia libertate (unde Bacchus vocabatur Liber, quod omnem carnis libertatem emulset in festis et sacris suis daret) cogebantur Judæi in honorem Liberi sive Bacchi coronari hedera, itaque templum vel urbem circumire. Erat enim hedera dicata Baccho, eo quod sua frigiditate resistat vino et ebrietati, cujus Deus erat Bacchus, teste Plinio, lib. XVI, cap. xxxiv, Tortuliano, *l. de Corona vitæ*, cap. vii, et Cælio Rodigino, lib. XIV, cap. xliv. Græci enim suis peregrinationibus, id est computationibus indulgentes (ac maxime Antiochus Epiphanes) colebant Bacchum; unde et fingebant Bacchum apud se esse famorem Jovis natum, ait Dionysius. Bacchus ergo dicitur esse Liber, quasi Deus libertatis, vel eo quod vinum curas solvat, et mentem ab illis liberet, et audaciorum in omnes conatus faciat. Varro a libendo deducit, quod lubrica mens quæ lubet prolaborat. S. Augustinus, lib. VI *De Civit. cap. ix*, docet Liberum vocari, « quod mares in comendo pro ejus beneficium emittis seminibus liberantur. Hoc idem in feminis agere Liberum, quam etiam Venerem putant. » Porro quanta fuerit turpitudine sacrorum Liberi idem Augustinus describit, lib. VII *De Civitate*, cap. xxi.

8. DECRETUM (cogenti Judæos ad colendum Bacchum) AUTEM EXIIT IN PROXIMIS GENTILUM CIVI-

TATES SUGGERENTIBUS PTOLEMEIS, — duobus fratribus, scilicet Ptolemæo Philometore, et Ptolemæo Physcone, qui regnabant in Ægypto. Verum quia hi hoc tempore per suam erant, nec vicinas Jerusalem civitates in Syria occupabant, iidemque in Judæos erant benevoli; hinc melius per Ptolemæos hic accipias eos qui erant ex familia Ptolemæorum jam dictorum, ac pro Antiocho Epiphane præerant Cilicie et Phœniciæ, præsertim Tyro et Sidoni, qualis fuit Ptolemæus, cujus mentio fit cap. iv. 43. et cap. vii. 8. Quia enim Antiochus Epiphanes erat avunculus Ptolemæi Philometoris et Physconis; hinc ex eorum cognatis et familiaribus nonnullis in suam undam adscivit, eosque suis provinciis in Syria præfecit.

11. CUM INDICATI ESSENT PHILIPPO, FLAMMIS SUGGENTI SUNT, — eo quod Sabbatum colerent, et judicarent, ideoque Sabbato invasi nolent se defendere ob honorem Sabbati, quo lex ab opere quiescere jubebat, sed permittenter illo die se cecidi, ut sequitur. Hic est Philippus ille quem Antiochus ad exagitandos Judæos misit, cap. v, vers. 22.

18. IGITUR ELEAZARUS (Eleazarus Hebraice idem est quod *Dei adiutorium*, quod huic glorioso athletæ et martyri ad tentationes et tormenta validum affuit) UNUS DE PRINCIPIBUS SCABARUM — (id est Doctorum et Legislatorum), Josephus, filius Corionis, lib. III, cap. ii et iv, cum vocat « sacerdotem, » imo « principem sacerdotum, » scilicet suo vicis et classis. Erant enim 24 classes sacerdotum, quarum queque suum habebat principem. Addit eum fuisse et 72 interpretibus qui sub Ptolemæo Philadelpho S. Scripturam ex Hebræo in Græcum converterunt. Verum se debuisset esse 120 annorum, non 90 duntaxat, ut ipse ait vers. 44. S. Gregorius Nazianzenus, orat. 22 *de Machabæis*, et S. Ambrosius, lib. II *de Jacob et vita beata*, cap. x et xi, eum vocant « patrem, » id est doctorem, et magistrum septem fratrum Machabæorum martyrum, de quibus cap. seq.; unde ipsi Antiocho dixerunt, ait Nazianzenus, « Eleazari discipuli sumus, patris prius decertavit, illi postea certabant. » Et S. Ambrosius: « Sequitur patrem filii discipuli doctorem. »

VULTU DECORUS (Græce *aspectu faciei xidocca*, id est pulcherrimus) VOLUNTARIE (Græce sponte) PRECEBAT AD SUPPLICIUM. — Græce ad *tympanon*. Porro *tympanon* erat genus tormenti, quo homines fortiter et rigide distendebantur, vel in mensuram aut scermum, vel ad palmam alligati quasi in equulo, ibique fustibus pulsabantur, ut pelles distantes in tympano pulsantur, nisi ex Phyllo, Suida et Aristophane docet Serarius Nonnulli quoque ibidem flagris cadebantur vel vivi excoaribantur, vel candentibus laminis ustulabantur, ut Eleazarus huic factum narrat Josephus, vel saxis maleisque tundebantur, et quasi tympanum omnium verberibus cruciatibusque objebantur.

Huc alludens Apostolus, *Hebr. xi, 34*, ait: « Alii

autem distenti sunt, » Græce *ετυμαθον*, id est *tympantati sunt*; Suida, *fustibus contusi sunt*; S. Chrysostomus, *decollati sunt*. Eleazarus ergo distentus pulsatusque in tympano typus fuit Christi in cruce distenti, malleisque pulsati et confixi.

20. INTERENS (legit Noster *προσπινοεν*, jam legitur *προσπινοεν*, id est *expuens*, scilicet carnem sibi violenter in os ingestam) AUTEM QUEMADMODUM OPORTET ACCEDERE, (*q. d.* prospiciens, præcogitans, præmeditans quomodo oporteret ad certamen hoc acere accedere, nimirum tanquam pugilem athletam, et martyrem Dei, qui primus agonem hunc fidei erat obiturus, cæterisque exemplum invictæ constantiæ et fortitudinis daturus firmo mentis proposito, ac voluntate prorsus obfirmata, DESTINAVIT NON ADMITTERE ILLICITA PROPTER VITÆ AMOREM, — puta non comedere carnem porcinam *Judæis Levit. xi* vitam, præsertim quia eam comedere jubebatur ab Antiocho tyranno in legis contemptum, ut hac manducatione significaret se a Judaismo ad Gentilismum apostatare. Quocirca maluit Eleazarus exarnificari, quam porcinam comedere et Antiocho consentire.

Addit Josephus, lib. *de Machabæis*, cap. v, Antiochum suavisse variis rationibus Eleazarum, ut porcinam ederet, ac imprimis illa, quod Deus daturus esset illi veniam, eo quod non sponte, sed vi coactus comedisset porcinam; Eleazarum vero regi respondisse: « Nos, Antioche, quibus ex divina lege vivendum esse persuasum est, nullam necessitatem violentiorem eis esse existimamus, quam legi nostræ parere; quo fit ut nullo pacto violandum esse censeamus. » Causam subdit: « Temperantiam enim docet nos, ita ut omnibus voluptatibus et cupiditatibus imperemus, et fortitudinem sic exerceamus, ut labores omnes ultro feramus. Justitiam quoque sic docet, ut eum qui solus Deus est magnifice veneremur. » Et paulo post: « Verum non committam, ut tu me sie derideas; neque sacrum majorem nostrorum de lege servanda jurandum violabo, non si mihi et oculos effoderis, et viscera torrueris. Non ego sic sum senex et effeminatus, ut mihi non vigeat pietatis ratio. Tu et rotas compone, et ignem affila vehementius » non sic me miseret senectutis mee, ut ejus causa patriam legem violam. Non tibi mentiar, præcepit lex; neque te abjurabo, cara temperantia: neque te dedecorabo, sapientiæ studiosa ratio; neque te abnegabo, venerabile sacerdotium, legumque scientia: castum me majores accipient, non veritum mortiferam istam tuam violentiam. » Subdit deinde cap. vi: « Hoc pacto contra tyranni exhortationem locutum Eleazarum, qui aderant satellites crudeliter ad tormenta trahunt, ac primum nudatum, brachia ultrinque tonentes, flagris cædunt, præcone interea vociferante, ut regis mandatis obediret. At magnanimus ille Eleazarus, perinde ac si in somnio cruciaretur, nihil prorsum movebatur; sed intentis oculis cælum intuebatur ille senex, cum interea

ipsius caro verberibus lanietaret, et deficiente sanguine latera vulnerarent. Cumque corpore dolores non ferente ad terram cecidisset, rectam tamen immotamque rationem habebat. Hic crudelis quidam satelles in jacentis illa insilit, eumque pedibus pulsat, ut surgeret. At ille dolores ferebat, et vim illam contentennens eructus tolerabat, et verberantes vinebat senex carnifices, adeo ut ipsis quoque ejus animi præstantia esset admirationi. » Plura hic addit Josephus que non habet Scriptura, quorum proinde pehes ipsum sit fides. Ad Josephi verba alludens S. Ambrosius, lib. II *de Jacobo*, cap. xi, assertit Eleazarum dixisse: « Nos non intentione ducimur, sed reverentia legis tenemur, quæ suilla carne abstinendum præcipit. Quod si hoc leve putas, ut carne vescamur suilla, qui in minimis legem contempserit, quomodo in magnis tenebit? Abstinencia nostra disciplina est castimonie. Non sum ita senex, ut non juvenescent animi fortitudo. Senectus portus esse debet, non naufragium vite superioris. Non te negabo, lex patria; non abjurabo vos, sancta instituta majorum; non decolorabo vos, infule sacerdotes: non te perfidie pulvere turpabo, canities. » Itaque simulare ne quidem voluit, cum alie carnes proponerentur; et sic, ait Ambrosius, « immoriendo tormentis, factus est cæteris magisterium perseverantiae, qui electus erat ad infirmitatis exemplum. »

23. DICENS PÆREMITI SE VELLE IN INFERNUM, — id est velle se mori, mittique in tumbam patrum potius quam contra legem porcinam edere. Eleazarum imitantur Carthusiani, qui carnem, licet a medico prescriptam ut necessarium ad ægroti vitam, constanter respuunt, maluntque potius mori ut volum suum de non vescendo carnibus illibatam involatamque conservent. Licet enim religioni et voto postponere vitam: ut S. Cæsarius ægrotans maluit mori, ut volum virginitalis servaret, cum medici assererent eum a morbo quo laborabat curari non posse, nisi uxorem duceret; hisce omnibus enim hoc unum respondit: « Eligo virgo mori, » nimirum:

Et vivam et moriar; vivam cum virgine Jesu,
Cujus amore labens eligo virgo mori.

Hi sunt Heroam actus castitatis, temperantiæ, fortitudinis, heroidi.

26. NAM ET SI IN PRÆSENTI TEMPORE SUPPLICII HOMINUM ERIPARI, SED MANUM (vindictam accitnam) OMNIPOTENTIS NEC VIVUS NEC DEFUNCTUS EFFUGIAM. — Peccasset enim mortaliter Eleazarus in Deum, si porcinam jussu Antiochi comedisset; quia is eam comedere jubebat in contemptum legis et Dei, ut eo quasi signo testaretur se a lege et Deo ad Antiochum ejusque Deos apostatare.

28. AD SUPPLICIUM (Græce ad *tympanon*, de quo vers. 19) TRAHERATUR. — Addit Josephus, lib. *de Machab.*, cap. vi: « Hanc ejus magnanimitatem videntes illi, qui non ipsorum quidem misericor-

dia flecteretur igni cum admovent, et diris instrumentis subjectum cremant, tetroque odores ejus naribus infundunt. Ille jam usque ad ossa instillatus, et animam acturus, contentis ad beatum oculis dixit: Tu scis, Deus, me, cum evadere lecret, ignis cruciatibus propter legem emori. Quare propitius esto genti tuæ, nostro pro ipsis supplicio contentus. Fae ut eorum expiatorius sit sanguis meus, et pro eorum vita accipe meam. Hæc locutus vir sanctus, generose mortuus est. » Hæc Josephus: quæ cum tympano non adeo conveniunt, nisi dicamus reos in tympano non tantum fustibus, sed et ignibus, et quovis supplicio excruciaris solitos, quod verum esse liquet ex Auctoribus et Martyrum actis, Unde Lipsius, lib. *De cruciat.*: « Tympanum, ait, omnia hæc cruciamentorum genera complectitur. »

30. DUROS CORPORIS SUSTINE DOLORES: SECUNDUM ANIMAM VERO PROPTER TIMOREM TUUM LIBENTER HÆC PATIOR. — Illustre ergo et gloriosum fuit hoc Eleazarum martyrium, qui quasi dux septem fratribus cæterisque ad illud idem prævit. Quod circa ipse a Nazianzeno vocatur a primitiæ Martyrium veteris Testamenti, » sicut Stephanus novi. Est enim ante Eleazarum passi sint martyrium Abel, Isaias, Zacharias, Jeremias, cæterique prophætæ; tamen Eleazarus primus fuit, qui expresse pro vera in Deum fide et religione publice contra Antiochum eam subvertere

volentem, solennem martyrii agonem obiit.

Audi Nazianzenum: « Hic Eleazarus primitiæ eorum qui ante Christum passi sunt, quemadmodum Stephanus eorum qui post Christum, vir sacerdos et natu grandis, tum capillis, tum prudentia canis, prius quidem pro populo sacrificia et preces adhibens, nunc autem seipsum quoque Deo offerens, perfectissimam hostiam, ac totius populi expiatriem, faustum certaminis prælidium, loquens pariter, ac tacens exhortatio: septemque insuper filios offerens, institutionis suæ fructum, hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, omni legali sacrificio clariorem et puriorem. Filiorum enim virtutes parentibus adscribere æquissimum ac justissimum est. » Audi et elegia quæ Eleazarum merito dat Josephus, lib. *De Machab.* cap. VI: « O digne sacerdotio sacerdos! non polluisti sacros istos dentes, neque religionis hospitem ventrem immundorum esu contaminasti. O legis concentor, divinique sermonis studiosus! tales esse decet eos, qui legis sacrum ministerium proprio sanguine obeunt, et generoso sudore lethi doloribus resistent. Tu pater legum nostrarum bonitatem tua patientia gloriose sanxisti, et sanctimoniam gravitate verborum stabilivisti, factisque tuis fidem conciliasti dictis divina discipline. O cruciatus vehementior senex, et igne acrior vetule, et affectionibus major Eleazar! O Felix senecta, quam fidele mortis sigillum absolvit! »

CAPUT SEPTIMUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Septem fratres Machabæi, hortante matre dignissima, Antiochi tormenta constantissime superant, ac martyrii lauream capessunt.

1. Contigit autem et septem fratres una cum matre sua apprehensos, compelli a rege edere contra fas carnes porcinas, flagris et taureis cruciatis. 2. Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid queris, et quid vis discere a nobis? parati sumus mori, magis quam patrias Dei leges prævaricari. 3. Iratus itaque rex jussit sartagine et ollas æneas succendi: quibus statim succensis, 4. jussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam; et, cute capitibus abstracta, summas quoque manus et pedes ei præscindi, cæteris ejus fratribus et matre insipientibus. 5. Et, cum jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoventi, et adhuc spirantem torreri in sartagine; in qua cum diu cruciaretur, cæteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, 6. dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. 7. Mortuo itaque illo primo, hoc modo, sequentem deducebant ad illudendum; et, cute capitibus ejus cum capillis abstracta, interrogabant si manducaret prius, quam toto corpore per membra singula puniretur. 8. At ille, respondens patriæ voce, dixit: Non faciam. Propter quod et iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit; 9. et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem, scelestissime, in presenti vita nos perdis; sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit. 10. Post hunc tertius

illuditur, et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit; 11. et cum fiducia ait: E cæle ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero; 12. ita ut rex, et qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quod tanquam nihil duceret cruciatus. 13. Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes. 14. Et, cum jam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus mortis latos spem expectare a Deo, iterum ab ipso resuscilandos; tibi enim resurrectione ad vitam non erit. 15. Et cum admovissent quintum, vexabant eum. At ille, respiciens in eum, dixit: 16. Potestatem inter homines habens, cum sis corruptibilis, facis quod vis; noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. 17. Tu autem patienter sustine, et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te et semen tuum torquet. 18. Post hunc ducebant sextum, et is, mori incipiens, sic ait: Noli frustra errare; nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum, et digna admiratione facta sunt in nobis; 19. tu autem ne existimes tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris. 20. Supra modum autem mater mirabilis, et bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deum habebat; 21. singulos illorum hortabatur voce patriæ fortiter, repleta sapientia; et femineæ cogitationi masculinum animum inserens, 22. dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis; neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, et singulorum membra non ego ipsa compegi: 23. sed enim mundi Creator, qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges ejus. 24. Antiochus autem, contemni se arbitratus, simul et exprobrantis voce despecta, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et cum juramento affirmabat se divitem et beatum facturum, et translatum a patriis legibus amicum habiturum, et res necessarias ei præbitorum. 25. Sed ad hæc cum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit matrem, et suadebat ei ut adolescentem fieri in salutem. 26. Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo. 27. Itaque inclinata ad illum, irrides crudelium tyrannum, ait patriæ voce: Fili mi, miserrere mei, quæ te in utero novem mensibus portavi, et lac triennio dedi et alui, et in ætate istam perduxisti. 28. Peto, nate, ut aspicias ad cælum et terram, et ad omnia quæ in eis sunt; et intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus, et hominum genus; 29. ita fiet ut non timeas carnificem istum; sed dignus fratribus tuis effectus particeps, suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. 30. Cum hæc illa adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustinetis? non obedio præcepto regis, sed præcepto legis quæ data est nobis per Moysen. 31. Tu vero, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei. 32. Nos enim pro peccatis nostris hæc patimur. 33. Et si nobis propter increpationem et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est; sed iterum reconciliabitur servis suis. 34. Tu autem, o sceleste, et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos ejus inflammatus. 35. Nondum enim omnipotentis Dei, et omnia insipientius, judicium effugisti. 36. Nam fratres mei, modico nunc dolore sustentato, sub tormento æternæ vitæ effecti sunt; tu vero judicio Dei justas superbiæ tuæ pœnas exsolves. 37. Ego autem, sicut et fratres mei, animam et corpus meum trado pro patriis legibus; invocans Deum maturus genti nostræ propitium fieri, teque cum dolore sustentato, sub tormento confiteri quod ipse est Deus solus. 38. In me vero et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, quæ super omne genus nostrum justè superducta est. 39. Tunc rex accensus ira, in hunc super omnes crudelibus desavit, indigne ferens se derisum. 40. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. 41. Novissime autem post filios et mater consumpta est. 42. Igitur de sacrificiis et de nimis cruciatibus satis dictum est.